

MISMATCH

DET EKONOMISKA LÄGET

MARS 2011

SVENSKT NÄRINGSLIV
CONFEDERATION OF SWEDISH ENTERPRISE

Mismatch

Katastrofen i Japan, kriget i Mellanöstern och en fortsatt skakig ekonomi i USA och Europa fördröjer investeringar och konsumtion i många länder. Trots detta fortsätter återhämtningen i världsekonomin men i något lägre fart, driven av en robust tillväxt i många utvecklingsekonomier och en expansiv penning- och finanspolitik i flera andra länder. Men uppgången bromsas av en rejäl mismatch. Världen lider av brist och prisökningar på olja, råvaror, livsmedel samt en del elektroniska komponenter som tillverkats i Japan. Samtidigt är produktionskapaciteten på många andra håll inte alls utnyttjad. I Sverige slår mismatchen på arbetsmarknaden rekord. I denna rapport visas särskilt hur denna mismatch påverkar regionernas återhämtning

Den omfattande kapitalförstöringen efter jordbävningen kommer att ha ett högt pris för Japaner under många år. För världen som helhet, och i synnerhet den svenska ekonomin motverkas emellertid de negativa effekterna av en ökad efterfrågan på allt som Japan under några år kommer att importera, som trähus, eller inte kan exportera, som en rad industriella insatsvaror.

Värre för världsekonomin är de stigande olje- och råvarupriserna. De tvingar centralbanker att höja räntor för att hindra inflationsförväntningar att sprida sig. Även på den punkten klarar sig emellertid Sverige relativt lindrigt. Den starkare kronan försämrar visserligen exportmöjligheter för delar av industrin, till exempel sågverken, men hindrar också att råvaruprisökningar slår igenom särskilt mycket i högre inflation.

Värre för svensk del är att olika mått visar på en omfattande mismatch på arbetsmarknaden. Många, särskilt unga, har fortfarande en svag förankring på arbetsmarknaden. Samtidigt har många arbetsgivare svårt att hitta arbetskraft med sådana erfarenheter som de behöver.

Mismatchen för också med sig en snabbare löneglidning. Samtidigt finns en fara att de avtalade löneökningar skenar iväg efter avtalsrörelsen som börjar i slutet på året. Denna inhemska genererade löneinflation samt hushållens stora belåningsbörda tvingar fram snabbare räntehöjningar. Därmed hotar ett vanligt mönster i den svenska ekonomin, nämligen att en konjunkturuppgång stryps långt innan den hinner pressa ner utanförskapet väsentligt.

Mismatchproblemen är dessutom väldigt olika regionalt. Regionerna Kalmar, Västmanland, Östergötland och Västernorrland bromsas rejält av denna mismatch. I regionerna Halland, Jönköping, Uppsala, Skåne, Västerbotten och Dalarna är balansen däremot bättre. Mismatchen är en faktor som påverkar den regionala utvecklingen. Därtill präglas den av att industrilänen återhämtar en del av det stora sysselsättningstappet som de fick bära under krisen. Län som Stockholm och Skåne, som upprätthöll sysselsättningen bättre under krisen, ser en mer måttlig men positiv sysselsättningsutveckling det kommande året. Sämst går återhämtningen i län som inte har mycket industri, som har stor mismatch och ett allmänt sämre företagsklimat.

VAD SADE VI TIDIGARE?

I vår förra prognos "På slak lina" skattades BNP-tillväxten till 5,0 procent 2010 och 2,6 procent år 2011. En fortsatt kraftig återhämtning under 2011 blir starkare än vi förutsåg tidigare. BNP-prognosen har därför reviderats upp till 3,9 procent i år. Mot slutet av året är dock återhämtningen fullbordad och tillväxten återgår till en mer normal takt.

INNEHÅLL

DET INTERNATIONELLA LÄGET	2
Starka tillväxtregioner kräver avkylning	2
Tumultartad återhämtning i Euroområdet	3
Baltiska erfarenheter visar vägen.....	3
Ökad optimism i USA.....	4
Stabiliserande världsekonomi trots oroligheter	4
SVENSKA FRAMTIDSUTSIKTER	6
Tillväxttakten bromsas till måttliga nivåer.....	6
Företagen fortsatt optimistiska	7
Investeringslandet.....	8
Strukturell förändring i bytesbalansen	9
Köpfest avslutade decenniet.....	10
Offentlig sektor spänner musklerna.....	11
Den underliggande inflationen stiger.....	12
Industrin återanställer	13
Mismatchad hindrar snabbare uppgång.....	13
Segdragen nedgång av arbetslösheten.....	14
INDUSTRILÄNEN KOMMER IGEN	16
Matchningen på arbetsmarknaden försämras.....	17
Företagsklimatet påverkar matchningen	18
Sysselsättningen stiger mest i Jönköping, Kronoberg och Halland.....	18
DIAGRAMBILAGA	20
KONTAKTUPPGIFTER	24

Det internationella läget

Effekterna av den tudelade världsekonomin börjar märkas i mer än tillväxtsiffrorna. Råvaru- och energipriser stiger till följd av att resurshungriga tillväxtekonomier expanderar. Detta skapar samtidigt problem i andra länder i form av ett inflationstryck, vilket tvingar fram allt snabbare höjningar från centralbankerna. Euroområdet fortsätter sin tumultartade återhämtning, medan USA fortsätter brottas med hushållens skuldsättningsproblem.

STARKA TILLVÄXTREGIONER KRÄVER AVKYLNING

Världsekonomin fortsätter att spreta. Världens dynamiska tillväxtregioner fortsätter att expandera och konsumera resurser, vilket driver upp priser på råvaror och mat. Detta leder i sin tur till stigande inflation, vilket sätter en negativ press på den ekonomiska aktiviteten i väst.

Den tudelade utvecklingen i världsekonomin har gjort att alltmer investeringskapital börjat strömma in i utvecklingsregionerna. Både Indiens och Kinas centralbanker kommer att agera för att sänka inflationen, vilket dämpar tillväxttakten något under prognosperioden. Även om konflikten mellan USA och Kina hamnat i skymundan på sista tiden fortsätter Yuanen sin makliga appreciering under prognosperioden. Exporten ökar nu i lägre takt än importen, vilket kommer att fortsätta allteftersom myndigheterna arbetar för att stärka den inhemska konsumtionen. Kina växer med 9 procent under 2011, för att sedan växa med 8,5 procent under 2012.

Det är ännu oklart hur katastrofen i Japan kommer att påverka en världsekonomi som ännu befinner sig i ett känsligt skede. Ingen tidigare naturkatastrof har medfört så omfattande kostnader som denna. Beräkningar pekar på totala kostnader om 230 miljarder dollar.¹ Erfarenheter från tidigare naturkatastrofer tyder emellertid på att effekterna blir begränsade.

I KORTHET

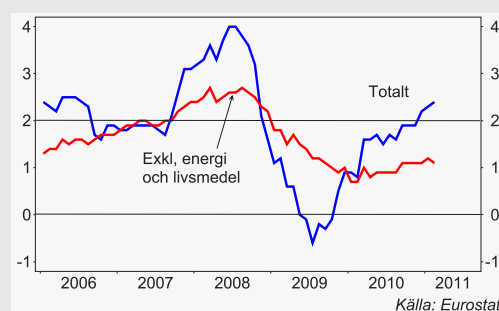
- ✓ Stigande råvarupriser skapar ett inflationstryck.
- ✓ Fortsatt stor oro inom euroområdet, men politisk och ekonomisk turbulens skapar ett reformtryck.
- ✓ De baltiska länderna visar att det är möjligt att sänka arbetskraftskostnaderna utan devalvering.
- ✓ Optimismen stiger i USA, men problemen är ännu inte över.

Fortsatt stora orosmoln i världsekonomin.

INFLATIONSTAKT INOM EUROOMRÅDET

Årlig procentuell förändring

¹ The Economist, www.economist.com/blogs/dailychart 2011-03-23.

Jordbävningen, tsunamin och kärnkraftsolyckan i Japan medför stora kostnader för Japan och världen på kort sikt. Effekterna på längre sikt är ännu så länge oklara.

Japan är väl förberett för att hantera situationer liknande denna vilket bland annat erfarenheterna efter jordbävningen i Kobe 1995 visar. Men Japan är också en del av ett komplext industriellt nätverk i östra Asien och det är svårt att överblicka hur det hela kommer att spela ut sig. En viss ekonomisk nedgång i Japan kommer under 2011, men samtidigt kommer återhämtningen snabbt när återuppbyggnaden påbörjas.

TUMULTARTAD ÅTERHÄMTNING I EUROOMRÅDET

Inom Euroområdet kommer retoriken om vikten av ett fast inflationsmål att hagla, men räntehöjningarna blir måttliga då ECB accepterar att alltför snabba räntehöjningar knäcker uppgången. En höjning kommer under hösten 2011. Oljepriset stannar kvar på en bestående högre nivå då oroligheterna bland oljeproducerande länder fortsätter under 2011, samtidigt som efterfrågan från tillväxtregionerna är fortsatt hög. Situationen kan liknas vid den som uppstod under de tidigare oljekriserna, där en utbudschock drev på inflationen.

Dilemmat världens centralbanker ställs inför är huruvida man skall agera efter det underliggande inflationsmålet, eller det bredare mått som inkluderar energi- och matpriser. Det bredare måttet har en tendens att röra sig snabbare åt olika håll, eftersom priserna på råvaror sätts på världsmarknaden, medan konsumentpriser drivs också av inhemska förhållanden.

Det finns dock en rad skillnader mellan nuläget och 70-talet. Det första och viktigaste är att räntorna redan är så nära noll de kan komma. Dessutom är resursutnyttjandet lågt och detsamma gäller kärninflationen. Inflationförväntningar är väl befästa. Detta summerar till att ett stagflationsscenario är osannolikt.

Euroområdets fundamentala problem med obalanser avseende konkurrenskraft är fortfarande inte löst. Den interna devalveringen kommer därför att fortgå i flera länder under och bortom prognosperioden. Med låsta valutakurser kommer justeringen istället direkt på lönenivåerna. Löner kommer gradvis att sjunka relativt andra länder i Spanien, Irland och Grekland. I Spanien har löneökningarna nu avstannat helt. Offentliga nedskärningar kommer att pressa tillbaka tillväxten. Länder med mer flexibla arbetsmarknader justerar sig snabbare såsom Irland och Storbritannien.

Det portugisiska parlamentets nej till regeringens föreslagna krispaket illustrerar att alla länder inte kan enas kring behovet att ta tag i de finansiella problemen. Krismekanismen som lanserats inom Euroområdet klarar inte av att lösa de faktiska problemen som krisländerna är utsatta för: att de helt enkelt har för höga skulder. Vilket gör att det inte är uteslutet att Grekland tvingas rekonstruera sina skulder.

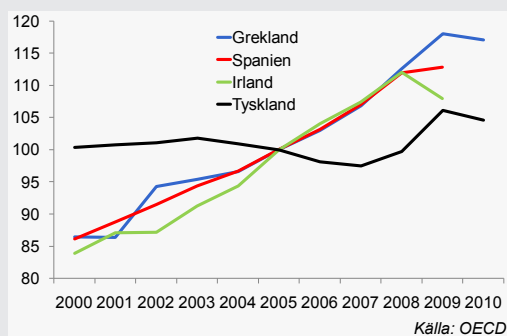
BALTISKA ERFARENHETER VISAR VÄGEN

Även om prognosen för vissa euroländer är dystert kan man påminna sig om att det finns de som klarat värre utmaningar. De baltiska staterna framhålls inte som goda exempel på samma sätt nu som de gjorde innan krisen, men de har faktiskt åstadkommit det som många sade vara omöjligt - balansgången mellan offentliga åtstramningar, lönesänkningar och en fast valutakurs mot Euron.

Alla länder i trion har förvisso förlorat många år av tillväxt under krisen, men arbetsmarknaden hade uppvisat en flexibilitet som gjort att lönenivåerna snabbt justerats så att exportsektorn blivit konkurrenskraftig.

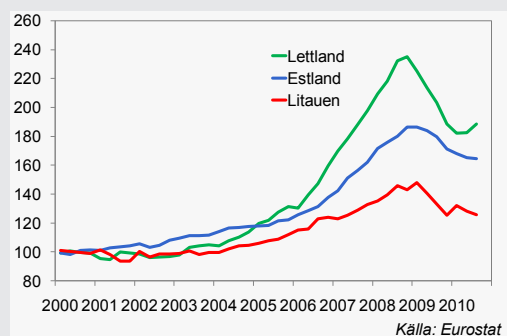
UNIT LABOUR COST

Index 2005=100

UNIT LABOUR COST I DE BALTISKA STATERNA

Index 2000=100

Länder har därtill en fortsatt fördel av den täta kontakten med starka ekonomier som Tyskland och Norden. Även om justeringen varit svår ger det en viss optimism kring hur Euron ska kunna fungera som valutaområde.

Tyskland fortsätter att visa styrka under prognosperioden och arbetslösheten är nu lägre än innan krisen. Löneökningarna och inflation är fortfarande på låg eller neutral nivå men börjar stiga under prognosperioden. Undersökningar tyder på att företagen är optimistiska om framtiden. Med sina goda statsfinanser, ett anpassat kostnadsläge och starka tillverkningsindustri kommer Tyskland att stå starkt under prognosperioden och landa på 2,2 procent under 2011 och 2 procent under 2012. Den brittiska ekonomin fortsätter att hämmas av kollapsen i den finansiella sektorn, samtidigt som åtstramningarna i de offentliga finanserna pressar ner den ekonomiska aktiviteten. Tillväxten blir måttliga 1,3 procent under 2011 och 1,4 procent under 2012.

ÖKAD OPTIMISM I USA

Den amerikanska ekonomin har uppvisat en oväntad styrka, men arbetsmarknaden är fortsatt svag. Förbättringar på arbetsmarknaden maskerar att allt fler lämnar arbetskraften, vilket hämmar den långsiktiga tillväxtpotentialen. Den amerikanske ekonomin är starkt beroende av den inhemska konsumtionen som står för 70 procent av BNP. Konsumtionen har nu i en stigande takt ökat under fem kvartal i sträck, senast med 2,6 procent.²

Många hushåll är dock fortfarande djupt skuldsatta och fortsätter processen med att reparera sina balansräkningar, vilket håller tillbaka konsumtionen. Även om ett visst trendbrott i hushållssparandet kan skönjas i den senaste statistiken är det ändå många hushåll som har en lång väg tillbaka. Det är normalt att sparandet förändras med konjunkturcykeln, men i den här uppgången kommer sparandet att vara onormalt högt under en lång period. Under de senaste månaderna har också fastighetspriserna börjat falla igen, vilket om det fortsätter, riskerar att äventyra den amerikanska konsumtionsåterhämtningen.

Det finns en stor osäkerhet kring de amerikanska budgetförhandlingarna, där kortsiktiga nedskärningar genomförs under 2011, vilket drar ner tillväxten. Samtidigt kommer de framförhandlade skattesänkningarna att stimulera ekonomin. Fed inser att uppgången i ekonomin är fortsatt skör och påbörjar åtstramningen av penningpolitiken kring årsskiftet. Tillväxten blir 2,8 procent under 2011 för att sedan stiga till 3 procent under 2012. Detta är dock inte tillräckligt för att göra någon nämnvärd skillnad i sysselsättningen.

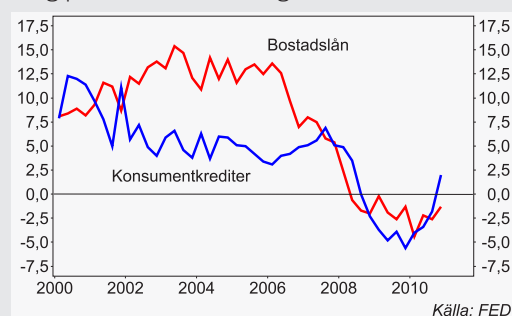
STABILISERANDE VÄRLDSEKONOMI TROTS OROLIGHETER

Trots skuldproblemen i Europa och USA, jordbävning, tsunami och kärnkraftsolycka i Japan samt demokratiprotester i Mellanöstern så stabiliserar sig den globala konjunkturen. Visserligen gör oroligheterna att företag runt om i världen sannolikt blir mer försiktiga och avvaktar med investeringar en tid, men starka fundamenta i tillväxtregionerna och flera kvartal av tillväxt i väst talar för att återhämtningen fortsätter om än i lugnare takt.

Världshandeln har efter finanskrisen återigen kommit igång och växer nu med hyggliga 10 procent i årstakt, det vill säga ungefär samma tillväxttakt som åren närmast före finanskrisen då BNP i världen ökade med ca 5 procent per år. Under prognosåren ökar världs-BNP med 4 procent under både 2011 och 2012, drivet primärt av de starka tillväxtregionerna.

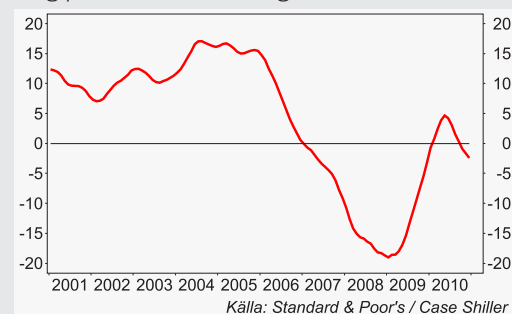
KONSUMENT- OCH BOSTADSLÅN I USA

Årlig procentuell förändring

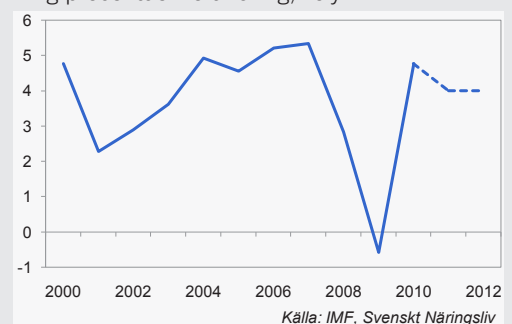
FASTIGHETSPRISER I USA

Årlig procentuell förändring

BNP I VÄRLDEN

Årlig procentuell förändring, volym

BNP I ETT URVAL LÄNDER OCH REGIONER

Årlig procentuell förändring

	2009	2010	2011	2012
USA	-2,4	2,9	2,8	3,0
Europaområdet	-4,0	1,7	1,5	1,7
Kina	10,7	10,5	9,0	8,5
Tyskland	-4,7	3,6	2,2	2,0
Storbritannien	-5,0	1,2	1,3	1,4
Norge	-1,3	2,2	3,1	3,0
Sverige	-5,3	5,5	3,9	2,8

Källa: OECD, Svenskt Näringsliv

². Jämfört med samma kvartal i följande år. Källa: OECD.

SVENSKT NÄRINGSLIVS FÖRETAGARPANEL

Svenskt Näringslivs företagarpanel är en internetbaserad undersökning som ställs till ett urval av Svenskt Näringslivs medlemsföretag. Undersökningen genomförs kvartalsvis och startade hösten 2005. Antalet företag som medverkar i undersökningen har successivt ökat under perioden och uppgår numera till närmare 7000. Svarsfrekvensen pendlar runt 60 procent.

Frågorna som ställs till panelen består av en fast del där frågorna är desamma i varje undersökning samt ett antal extrafrågor som varierar från undersökning till undersökning.

Frågorna i den fasta delen är av konjunkturkaraktär där företagen får svara på frågor om hur antalet anställda, investeringarna och produktionen/försäljningen utvecklats det senaste halvåret samt en bedömning av hur dessa variabler kommer att utvecklas det kommande halvåret.

Svarsalternativen på respektive fråga är Lägre, Oförändrat, Högre eller Vet ej. Svaren blir sålunda av kvalitativ karaktär. När svaren sammanställs kan vi se hur stor andel av företagen som uppgett respektive svarsalternativ. Svaren ger däremot ingen kvantitativ information om hur mycket t ex antalet anställda har ökat eller minskat det senaste halvåret.

Vi beräknar ur detta ett netttotal, vilket är differensen mellan ”högre” och ”lägre”. Om nettotalet är positivt så är det således fler företag som uppgett ”högre” än ”lägre” och vice versa.

Vi vill varna för att fästa alltför stor vikt vid nettotalet i vissa konjunkturlägen. Efter snabba och kraftiga upp- eller nedgångar i konjunkturen kommer utvecklingen till ett läge där samsynen är stor i företagen. Ett exempel är den kraftiga och exceptionellt djupa nedgången som inträffade hösten 2008 när finanskrisen bröt ut. När botten väl är nådd kan utvecklingen bara gå åt ett håll, till det bättre, och i ett sådant läge kan nettotalet uppgå till mycket höga nivåer även om det i själva verket är frågan om en mycket måttlig uppgång.

Svenska framtidsutsikter

Konjunkturuppgången fortsätter i allt bredare och starkare takt. Sysselsättningen ökar i alla sektorer i ekonomin. Det avslutande kvartalet 2010 var tillväxten den högsta som uppmäts sedan 1970. Under andra halvåret i år bryts utvecklingen och tillväxten normaliseras de kommande åren.

Den hysteriskt starka tillväxten den senaste tiden förklaras till stor del av lageruppbyggnad efter den stora lageravvecklingen året innan. Lagren är nu på tillfredsställande nivåer och tillväxten dämpas därför påtagligt av detta skäl.

I många av västvärldens länder börjar nu den mödosamma vägen mot sunda offentliga finanser. I flera länder krävs mycket stora besparingar under många år för att komma till rätta med höga statsskulder och stora budgetunderskott. Därtill stiger räntorna successivt till följd av att inflationstakten stiger.

Råvaru-, olje- och livsmedelspriser har stigit oroväckande det senaste året till följd av ökad efterfrågan i världen, oro i arabvärlden (som är stora oljeproducenter), missväxter, bränder med mera och till detta adderas europasamarbetet och då särskilt eurosamarbetet. Utvecklingen kan kastas in i obehaglig riktning med valuta- och handelskrig och förnyad finansiell oro som sveper över världen.

TILLVÄXTTAKTEN BROMSAS TILL MÅTTLIGA NIVÅER

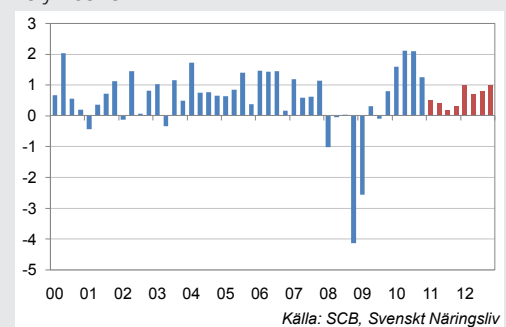
Vår bedömning är att alla sådana oroshärddar inte blossar upp utan att politiska beslut tvingas fram på många håll som långsamt reducerar obalanser såsom skuldbelastningen i västvärlden till hanterliga nivåer.

I KORTHET

- ✓ Fjolårets mycket starka tillväxt dämpas under året och BNP växer i lugnare takt framöver.
- ✓ Investeringsklimatet i Sverige har blivit bättre de senaste åren och investeringarna blir motorn i den inhemska efterfrågan de kommande åren.
- ✓ Trots hög skuldsättning, stigande inflation och räntor fortsätter hushållen att konsumera i god takt. De senaste årens rekordsparande normaliseras.
- ✓ Sysselsättningen ökar med ca 160 000 personer under 2011 och 2012. Den öppna arbetslösheten sjunker till 7,2 procent.

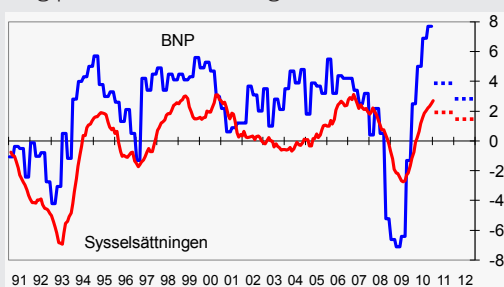
BNP-UTVECKLING I SVERIGE

Förändring kvartal till kvartal, säsongrensad volymserie

BNP OCH SYSSELSÄTTNING I SVERIGE

Årlig procentuell förändring

Källa: SCB, Svenskt Näringsliv

I Sverige reduceras tillväxten till 3,9 procent i år och 2,8 procent 2012. Exporttillväxten reduceras till följd av kronförstärkningen och besparingarna inom Europa. Konsumtionen reduceras något då stigande inflationstakt och räntor dränerar konsumtionsutrymmet för hushållen. Investeringarna blir motorn i den inhemska efterfrågan de kommande åren.

Sysselsättningen växer i god fart, men bromsas av matchningsproblem på arbetsmarknaden. Den öppna arbetslösheten sjunker till drygt 7 procent i slutet av prognosperioden, vilket fortfarande är en hög nivå efter flera år av stark tillväxt. Hela landet får del av sysselsättningstillväxten. Starkast växer sysselsättningen i de industritunga länen där sysselsättningen minskade mest under nedgången 2009.

FÖRETAGEN FORTSATT OPTIMISTISKA

I Svensk Näringslivs företagarpanel bekräftas att ekonomin nu går in ett lugnare skede. En något mindre andel av företagen svarar under det första kvartalet i år att produktionen ökat det senaste halvåret än vid den föregående mätningen.

FÖRSÖRJNINGSBALANS, 2010 ÅRS REFERENSPRISER

Miljarder kr och årlig procentuell förändring

	Mdr kr 2010	Andel procent	Procentuell 2009	2010	volymförändring 2011	2012
Konsumtion	2 500	76	0,3	3,2	2,3	2,5
Privat	1 601	48	-0,4	3,5	2,9	3,2
Offentlig	899	27	1,7	2,6	1,1	1,2
Statlig	240	7	1,2	4,7	1,5	0,5
Kommunal	659	20	1,9	1,9	1,0	1,5
Investeringar	587	18	-16,3	6,3	7,0	5,0
Lager	21	1	-1,7	2,1	0,7	0,0
Export	1 649	50	-13,4	10,7	6,6	3,5
Import	1 455	44	-13,7	12,7	7,0	4,0
BNP	3 301	100	-5,3	5,5	3,9	2,8

Några nyckeltal*

	2009	2010	2011	2012
Arbetslöshet (ILO), procent	8,3	8,4	7,8	7,2
Sparkvot, i procent av disponibel inkomst	12,9	10,8	9,4	8,1
Industriproduktion inkl energi, % förändring	-15,8	15,0	9,7	4,8
Konsumentprisindex, procentuell förändring	-0,5	1,2	3,0	2,9
KPIF, procentuell förändring	1,7	2,0	2,3	2,4
Bytesbalans, andel av BNP	7,0	6,3	5,2	4,4

Vid årets slut

SEK/USD	7,2	6,8	6,0	6,2
SEK/EUR	10,4	9,0	8,4	8,4
USD/EUR	1,44	1,32	1,40	1,35
Ränta, 10-åriga statsobligationer	3,3	3,3	3,9	4,2
Ränta, 3-månaders statsskuldsväxel	0,2	1,3	2,6	3,5
Riksbankens reporänta	0,25	1,25	2,50	3,50

* Årsgenomsnitt, där annat ej anges

Källa: SCB, Riksbanken och Svenskt Näringsliv

Den ekonomiska tillväxten bromsas de kommande åren. BNP växer med 3,9 procent i år och 2,8 procent 2012.

Förväntningarna är visserligen högt ställda på fortsatt produktionsökning, men utfallet indikerar att toppen nåddes det tredje kvartalet förra året. Det är inte frågan om någon minskning i produktionen utan endast att produktionsökningen blir något långsammare. För det kommande halvåret väntas starkast produktionsökningar i det industritunga Jönköping, följt av Södermanland, Värmland och Örebro.

Indikationerna är således att uppgången i Sverige bromsas något. Förutom de övergripande förklaringarna såsom räntehöjningar och besparingar i Europa så lider Sverige av en allt större mismatch på arbetsmarknaden. Många företag som söker arbetskraft har allt svårare att hitta folk. I den så kallade Beveridgekurvan (samband mellan arbetslöshet och otillsatta lediga platser) framkommer att matchningen på arbetsmarknaden i Sverige fungerar allt sämre. Också i länen är det stor skillnad på hur matchningen på arbetsmarknaden fungerar.

I diagrammet finns länen inprickade med arbetslösheten på den horisontella axeln och andelen lediga platser på den vertikala axeln. Värderna för varje län avser 2010. Hög arbetslöshet och hög andel lediga platser indikerar dålig matchning på arbetsmarknaden. I de län som ligger långt från origo fungerar arbetsmarknaden sämre och i dessa län bromsas tillväxten av en dåligt fungerande arbetsmarknad. Västmanland ligger illa till ur det här avseendet med en arbetslöshet som hör till de högsta i landet och samtidigt kvarstående lediga platser som också hör till de högsta i landet. Kalmar avviker markant från andra län med en genomsnittlig arbetslöshet men betydligt högre andel lediga platser.

I län som ligger närmare origo, exempelvis Halland, Jönköping, Uppsala och Västerbotten är tillväxtförutsättningarna bättre ur det här perspektivet.

INVESTERINGSLANDET

För tillfället ökar investeringarna kraftigt i Sverige. I den första fasen av återhämtningen var det tjänstesektorn som uppvisade en stark investeringsutveckling. Ovanpå detta kommer nu öknings inom den traditionella industrin. Gruvor, stål- och metallverk samt massa och pappersindustrin leder utvecklingen stimulerade av de höga råvarupriserna.

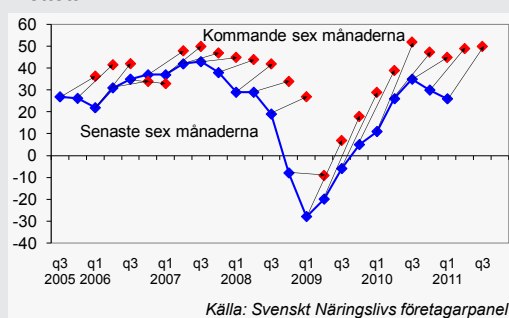
Sverige ses för närvarande också allmänt som ett attraktivt investeringsland. På senare år har ett antal reformer genomförts: borttagen förmögenhetsskatt, sänkt företagsbeskattning, ökad konkurrens i den offentliga sektorn. Dessa reformer är positiva för investeringsviljan i den privata sektorn. Just på skattesidan blir kontrasten tydlig då det i korten också ligger att Sverige kan sänka skatter framöver samtidigt som andra länder tvingas höja skatter på grund av svaga statsfinanser.

Flödet av kapital och investeringar styrs delvis av ett relativspel där Sverige för tillfället ligger i vinnarhållet. Något som beror på tidigare politiska beslut/reformer men också på en gynnsam branschammansättning. Oron i omvärlden främjar ytterligare synen på Sverige som en trygg hamn i världen.

Den inhemska starka ställningen bidrar också till att hushållen blir köpkraftigare, något som underbygger den positiva utvecklingen vi kan se inom bostadsbyggandet samt fortsatta investeringar inom detaljhandeln. I Svenskt Näringslivs företagarpanel är det en tredjedel (32 procent) av företagen som planerar att öka investeringarna under de kommande sex månaderna. Åtta procent planerar minskningar, vilket ger ett netttotal på 24 procent. Detta är en positiv signal, men man kan konstatera att optimismen är oförändrad i styrka jämfört med mätningen i höstas. Det är alltså inte en ökad acceleration i investeringarna vi ser framför oss.

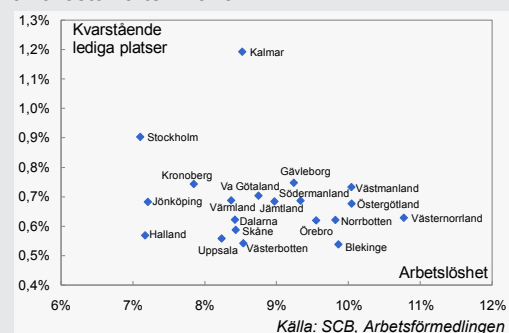
PRODUKTION

Netttotal

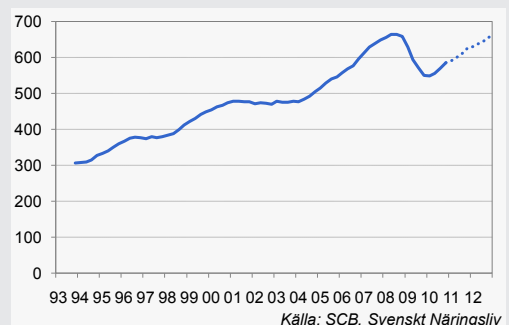
BEVERIDGEKURVA FÖR ALLA LÄN I RIKET

Kvartstående lediga platser och arbetslösa, andel av arbetskraften 2010

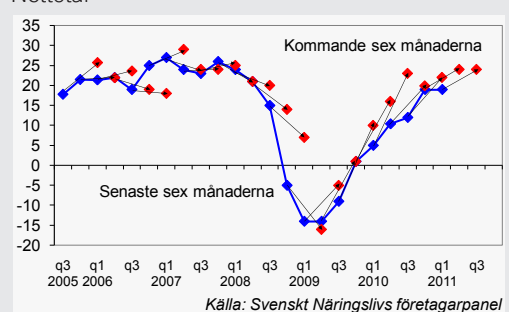
FASTA BRUTTOINVESTERINGAR

Mdkr i 2010 års priser, rullande fyra kvartal

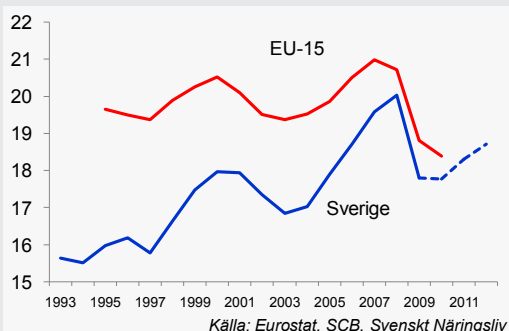
INVESTERINGAR

Netttotal

INVESTERINGSKVOT I SVERIGE OCH EU-15

Fasta bruttoinvesteringar, procent av BNP

Fördelat över landet är företagen mest positiva i Uppsala, Södermanland, Jönköping och Jämtland.

Sammantaget är Sverige inne i en positiv investeringsutveckling som efterhand övergår i en mer normal utvecklingsfas. Under det senaste decenniet har investeringskvoten i Sverige närmast sig kvoten i EU-15, sannolikt tack vare genomförda reformer. Redan genomförda reformer räcker emellertid inte för att på sikt lyfta investeringskvoten över konkurrentländerna. För att uppnå detta behövs en tydligt utstakad reformagenda från regeringens sida. En sådan saknas dock för närvarande.

INVESTERINGAR, 2010 ÅRS REFERENSPRISER

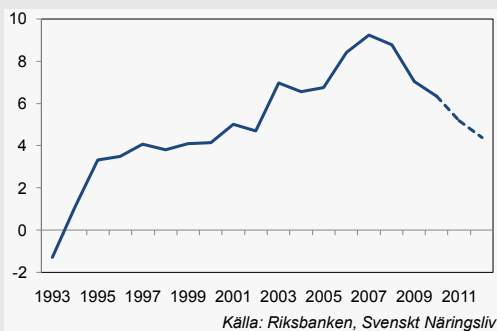
Miljarder kronor och årlig procentuell förändring

	Mdr kr 2010	Andel (procent)	Procentuell förändring		
			2010	2011	2012
Näringslivet, exkl bostäder	376	68	4,5	6,9	4,9
Industrin inkl energi	122	22	-4,7	8,9	6,0
Tjänstesektorn	237	43	9,3	6,0	4,3
Bostäder	90	16	16,0	12,2	7,9
Offentliga myndigheter	102	18	4,3	2,0	2,1
Totalt	552	100	6,3	7,0	5,0
Byggnader, inkl. bostäder	255	46	3,0	7,2	5,3
Maskiner, inkl. transportmedel	198	36	11,7	8,7	5,5
Övrigt	100	18	3,5	2,6	2,7

Källa: SCB och Svenskt Näringsliv

BYTESBALANSEN

Andel av BNP

STRUKTURELL FÖRÄNDRING I BYTESBALANSEN

Sverige har under en lång period gått med stora bytesbalansöverskott. Båda kapital och varor har exporterats till andra länder, vilket lett till att Sverige ackumulerat allt större tillgångar utomlands. Under 2000-talet har varuexporten till våra nordiska grannländer ökat med 107 miljarder kronor och adderas även Tyskland summerar exportökningen till 133 miljarder kronor. Detta kan jämföras med den ökade exporten till Kina som är 18 miljarder kronor.

Under en nästan lika lång period har prognosmakare förutspått att bytesbalansöverskottet ska minska i storlek och kronan stärkas. Som vi påpekade i förra prognosen är tiden nu äntligen mogen för att detta ska ske. Aldrig har de fundamenta som skulle kunna orsaka en sådan förändring varit så starka.

Förändringen kan delas upp i två delar. Dels är Sveriges konjunktur starkare än omvärldens. Vår snabbt växande ekonomi med stigande konsumtion och investeringar gör att importen växer snabbt. Samtidigt dämpas exporten då en stor del av våra handelspartners har stora statsfinansiella bekymmer och tvingas till besparingar. Ytterligare en broms på exporten den allt starkare kronan. Exportchefsindex indikerar visserligen fortfarande på en stor optimism, men vår bedömning är att exporttillväxten bromsas till 6,6 procent 2011 och 3,5 procent 2012. Importen ökar än mer, vilket betyder att utrikeshandels bidrag till tillväxten förblir negativt.

Världsekonomin fortsätter drivas på av tillväxtregionerna, som driver upp råvarupriser. Detta medför att råvarornas andel av exporten stiger, även om det är en liten andel.

Svag omvärldskonjunktur, ökad inhemsk efterfrågan och starkare krona pressar ner bytesbalansöverskottet

Det mer intressanta är det strukturskifte som nu sker. Medan andra länder i Europa höjer skatter och upplever en svag konjunktur, fortsätter Sverige att förbättra investeringsklimatet. En del är redan gjort. Borttagen förmögenhetsskatt, skattesänkningar och flera generella förbättringar i företagsklimatet gör att det blir alltmer attraktivt för både svenskar och utlänningar att investera i Sverige. Detta kommer i sin tur göra att svenska tillgångar blir mer attraktiva relativt utländska, vilket i sin tur gör att kronan stärks gentemot andra valutor. Förändringar i investeringsklimatet stärker kronan och minskar bytesbalansöverskottet.

KÖPFEST AVSLUTADE DECENNIET

Svenskarna firade av 2010 med en dundrande köpfest. Konsumtionen ökade med 4,6 procent under fjärde kvartalet vilket är en ökningstakt som inte uppnåtts på mer än tio år. Frågan är om detta speglar en stark optimism inför framtiden eller om det är en avskedsfest till låga räntor. Konsekvensen blev i alla fall att konsumtionen ökade med 3,5 procent för helåret 2010.

På årsbasis innebär detta att hushållens konsumtion har återhämtat hela fallet under krisen och mer därtill. Detta kan jämföras med BNP som har en bit kvar till nivån 2007.

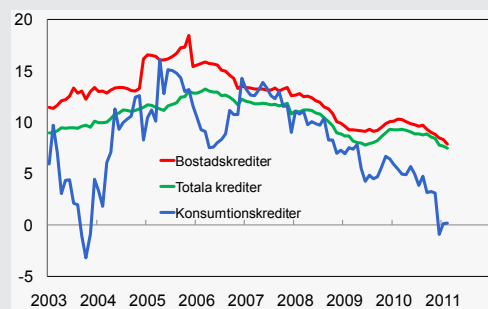
Ett tecken på fortsatt hög konsumtion är att hushållens fortsätter att belåna sig i en hög takt. Visserligen har upplåningstakten fallit något under senare tid men uppgår ändå till närmare åtta procent i årstakt. Hushållens lånestock motsvarar nu 144 procent av deras disponibla inkomster. Det direkta genomslaget av en höjning av reporäntan med en procentenhet är således att drygt en procent av den disponibla inkomsten försvinner till ökade räntekostnader.³ Det motsvarar nästan 17 miljarder kronor eller 1 800 kr per invånare, gammal som ung.

När Riksbanken höjer reporäntan ökar därför genomslaget på hushållens kostnader för sina lån och får allt större konsekvenser för konsumtionen. Fram till slutet av 2012 väntas reporäntan höjas med två procentenheter.

Det märks hittills främst i att hushållen blir allt mer försiktiga med att låna till konsumtion. Under de senaste månaderna har konsumtionskrediterna varit i stort sett oförändrade, dessförinnan ökade dessa med fem procent i årstakt. Innan krisen pendlade ökningstakten mellan tio och femton procent.

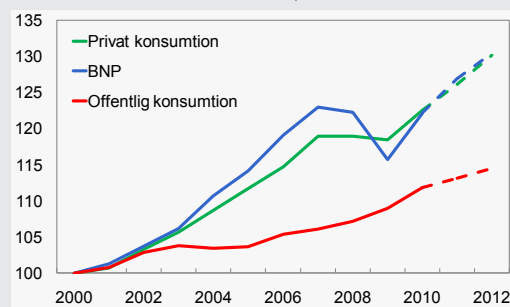
Ökningen av bostadskrediter vill emellertid inte falla tillbaka på samma sätt. Denna upplåning kan visserligen delvis också gå till konsumtion.

HUSHÅLLENS LÅNESTOCK
Årlig procentuell förändring

Källa: SCB

KONSUMTION OCH BNP
Index 2000=100, 2010-års priser

Källa: SCB, Svenskt Näringsliv

INKOMSTER, KONSUMTION OCH SPARANDE

Miljarder kronor och årlig procentuell förändring, volym

	Mdr kr	2010	2011	2012
Disponibel inkomst	1 684	1,4	1,5	1,7
Hushållens konsumtion	1 601	3,5	2,9	3,2
Sparkvot*		10,8	9,4	8,1
<i>exklusive sparande i pensioner*</i>		5,0	3,6	2,1
Offentlig konsumtion	899	2,6	1,1	1,2
<i>stat</i>	240	4,7	1,5	0,5
<i>kommuner</i>	659	1,9	1,0	1,5

* Procent av disponibla inkomster

Källa: SCB och Svenskt Näringsliv

³ Då har hänsyn tagits till ett schablonmässigt räntevadrag på 30 procent, vilket är något i överkant.

Delvis går den dock till att investera i sitt boende genom om- eller tillbyggnader samt renovering av till exempel kök, badrum, tvättstuga etc. Hushållen omfördelar då sin förmögenhet.

Ett annat mönster som framgår i hushållens bostadskrediter är att företagshushållen ökar sina bostadskrediter igen efter att ha dragit ned på dem kraftigt under krisen. Innan krisen ökade bostadskrediterna betydligt mer för företagshushåll än för övriga hushåll. Under krisen var mönstret det omvända. Detta signalerar om en ökad optimism bland företagarna men är kanske också en indikation på att fler företagare vågar investera igen.

Den ekonomiska krisen till trots har hushållens inkomster ökat stadigt under senare år. Sedan 2006 motsvarar ökningen 20 000 kr per invånare eller totalt 180 miljarder kronor. Under 2009 och 2010 ökade de reala inkomsterna med 1,5 procent och ökningen väntas fortsätta i ungefär samma takt 2011 och 2012.

Faktorer som driver denna inkomstutveckling är den starkare arbetsmarknaden som leder till att sysselsättningen ökar och att timlönerna stiger. Därtill väntas regeringen genomföra vissa skattelättnader under 2012 som kommer hushållen till del. Bland annat har ett femte jobbskatteavdrag aviserats. Faktorer som håller tillbaka de reala inkomsterna är främst stigande räntekostnader och en högre inflation.

Kombinerat med hushållens höga sparande medför detta att konsumtionstrycket är relativt stort för de närmaste åren. Under 2011 ökar hushållens konsumtion med 2,9 procent för att stimuleras ytterligare något under 2012. Därmed faller sparkvoten successivt under prognosperioden för att sluta på drygt åtta procent inklusive pensionsinsättningar och drygt två procent exklusive pensionsinsättningar. Detta är dock att se som en normalisering av sparandet.

OFFENTLIG SEKTOR SPÄNNER MUSKLERNA

Såväl staten som kommunsektorn återhämtar sig snabbt efter den turbulens som finanskrisen medförde. Den oväntat snabba återhämtningen på arbetsmarknaden fick redan under 2010 ett starkt genomslag i de offentliga finanserna. Kommunsektorns överskott uppgick till 19 miljarder kronor, endast 18 kommuner och två landsting gjorde underskott.

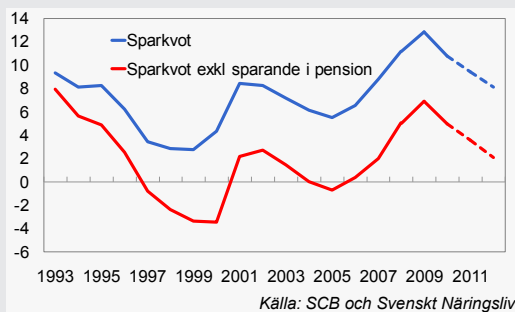
Vid sidan av högre skatteintäkter än budgeterat så bidrog också de tillfälliga statsbidragen till denna positiva utveckling. Men det genomfördes också omfattande insatser för att dämpa kostnadsökningarna som fick effekt. Trots dessa utmaningar genomfördes inte något nödstopp i den offentliga sektorn utan konsumtionen ökade faktiskt genom hela krisperioden.

De starka offentliga finanserna medför att det finns ett utrymme för reformer under de kommande åren. Enligt Riksbanken uppgår detta utrymme till 50 miljarder kronor för 2012 och 2013.⁴ En del av detta kommer att användas under 2012, bland annat till ett femte jobbskatteavdrag vilket stimulerar hushållens inkomster.

Statens finanser går därefter mot ett allt större överskott i takt med att skatteintäkterna ökar och kostnaderna i transfereringssystemen faller. Detta är ett långsiktigt strukturellt överskott som bör användas till reformer som ökar företagets investeringar i Sverige för att på så sätt stimulera efterfrågan på arbetskraft. Den kommunala sektorn bör fortsätta att jobba lika aktivt med kostnadsbesparingar som de har gjort under krisåren. Detta för att på förhand möta de kommande kostnadsökningarna till följd av en åldrande befolkning.

HUSHÅLLENS SPARKVOT

Procent av disponibel inkomst

OFFENTLIG SEKTORS FINANSIELLA SPARAND

Procent av BNP

! Starka offentliga finanser medger utrymme för ytterligare reformer de kommande åren. Vi räknar med att ett femte jobbskatteavdrag genomförs 2012.

⁴ Riksbanken, *Penningspolitisk rapport Februari 2011*.

Ett aktivt sådant arbete kan bidra till fler jobb i regionen och på så sätt till ökade skatteintäkter. En slutsats i forskningslitteraturen är nämligen att ökad konkurrens bidrar till såväl högre löner och fler arbetstillfällen.⁵ Staten har under krisåren expanderat sin konsumtion kraftigt, t ex ökade konsumtionen under sista kvartalet 2010 med närmare åtta procent.⁶ Även i kommunerna har konsumtionen ökat relativt mycket under några år. Under 2011 respektive 2012 ökar den offentliga konsumtionen med en dryg procent per år.

DEN UNDERLIGGANDE INFLATIONEN STIGER

Inflationstrycket i den svenska ekonomin fortsätter att stiga under prognosperioden. Globalt pressas inflationstakten uppåt av stigande efterfrågan på råvaror, livsmedel och energi från Kina och andra tillväxtländer. De senaste två åren har råvarupriserna mer än fördubblats enligt The Economists Commodity Price Index. Energipriserna stiger dessutom till följd av oroligheterna i flera länder i Nordafrika och på den arabiska halvön. Effekterna av katastrofen i Japan är svårbedömda, men antas inte påverka råvarupriserna i nämnvärd utsträckning.

Sammantaget stiger råvarupriserna snabbt under innevarande år. 2012 förväntas efterfrågan på råvaror stabiliseras och oroligheterna avta vilket dämpar prisökningstakten. Den kraftiga kronapprecieringen de senaste två åren har delvis hållit nere effekterna av råvaru- och energiprisuppgången. Under de kommande åren är motsvarande kompensation inte att förvänta. Dessa effekter innebär allt som allt att svenska mat- och energipriser kommer att stiga, liksom kostnader för exempelvis drivmedel.⁷

Mer oroande är emellertid att inflationstrycket även i den inhemska ekonomin väntas öka under de närmaste åren till följd av den starka inhemska efterfrågan såväl som exportefterfrågan. En fortsatt uppgång i resursutnyttjandet kombinerat med en dåligt fungerande matchning på arbetsmarknaden gör att allt fler företag lider av arbetskraftsbrist. Det resulterar i en högre löneökningstakt, främst under 2012, vilket således innebär ett ökat kostnadstryck i ekonomin.

Under hösten och början på nästa år löper många kollektivavtal ut. Det finns en risk för att facken gör om samma fatala misstag som under återhämtningen efter nittiotalskrisen. I avtalsförhandlingarna 1995 tog facken den höga tillväxten som ett tecken på att svenska företag hade kommit till rätta med alla strukturella problem och förhandlade sig till avtal på en allt för hög kostnadsnivå. Riksbanken svarade med räntehöjningar. Den ekonomiska tillväxten liksom den gryende sysselsättningsökningen föll snabbt tillbaka och det dröjde till 1998 innan sysselsättningen kunde öka igen.

Den underliggande inflationen enligt KPIF ökar med 2,3 procent i år och med 2,4 procent under 2012. Detta stigande inflationstryck kombinerat med att penningpolitiken fortfarande är extremt expansiv och det faktum att hushållen fortsätter att belåna sig allt mer medför att Riksbanken höjer reporäntan successivt under prognosperioden. I slutet av 2012 ligger reporäntan på 3,5 procent vilket är i linje med den genomsnittliga reporäntan under tjugohundratalet fram till att krisen slog in.⁸ Det som gör att räntan inte höjs ännu snabbare är att kronan då skulle bli alltför stark, vilket skulle slå hårt mot exportindustrin.

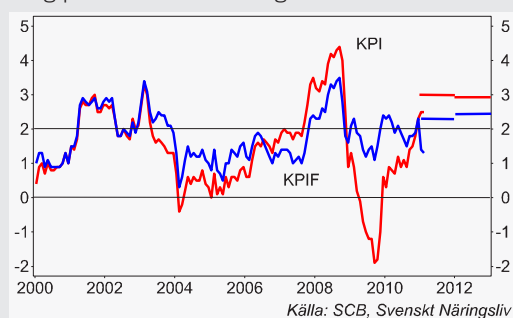
RÅVARUPRISER

The Economist Commodity Price Index
2005=100

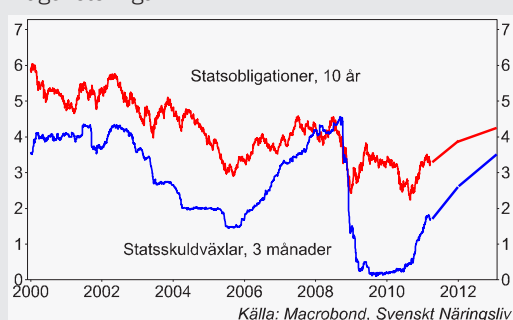
INFLATIONSTAKTEN I SVERIGE

Årlig procentuell förändring

KORT OCH LÅNG RÄNTA I SVERIGE

Dagsnoteringar

⁵ Se t ex Långtidstudredningen 2011 SOU 2011:11 sid128.

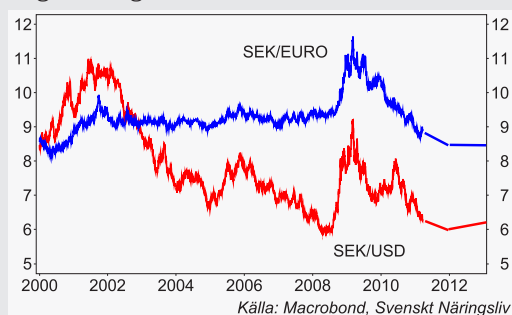
⁶ En orsak till detta var ökade försvarsutgifter vilket till stor del förklarar av ökade inköp av försvarsmateriel (källa: SCB).

⁷ I linje med detta resonemang indikerar detaljhandeln, och i synnerhet livsmedelshandeln, kommande prishöjningar. Se Konjunkturinstitutets (KI) Konjunkturbarometer, februari 2011.

⁸ Mellan år 2000 och oktober 2008 var den genomsnittliga reporäntan 3,2 procent.

DEN SVENSKA KRONANS VÄXLKURS

Dagsnoteringar

! Den amerikanska och europeiska centralbanken påbörjar höjningarna av styrräntorna mot slutet av året.

Stigande räntor driver i sin tur upp konsumentpriserna snabbare än den underliggande inflationen. KPI ökar därför med runt tre procent både 2011 och 2012.

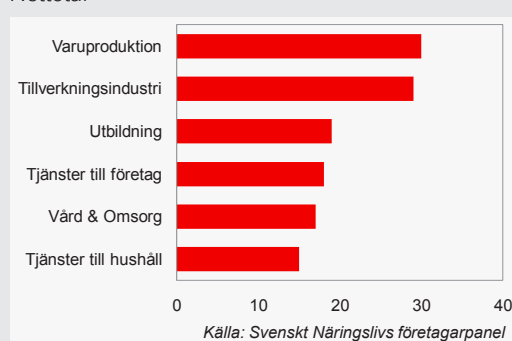
I takt med reporäntan fortsätter marknadsräntorna att stiga. Därtill leder en ökad riskvilja bland investerare till en minskad efterfrågan på statsobligationer, vilket medför att de långa räntorna stiger. Ett minskat statligt lånebehov dämpar dock den långa räntans uppgång.

Den svenska kronan utvecklas starkt under 2011 i förhållande till både dollarn och euron till följd av stark tillväxt, goda statsfinanser men framför allt snabba räntehöjningar från Riksbankens sida. Den amerikanska ekonomin utvecklas starkare än den europeiska och Fed påbörjar en normalisering av sina räntor kring årsskiftet. Samtidigt dämpas tillväxttakten i den svenska ekonomin vilket sammantaget medför en viss försvagning av kronan mot dollarna under 2012.

Även ECB inleder en normalisering av styrräntan trots att flera länder fortsätter att brottas med skuldsättningsproblem och åtföljande åtstramningar i finanspolitiken. Trots detta tappar euron något i värde mot dollarn.

BRANSCHERNAS ANSTÄLLNINGSPLANER

Nettotal

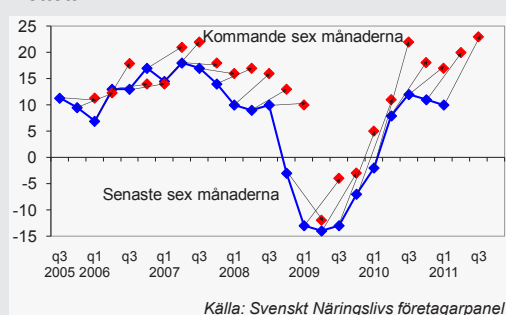
INDUSTRIN ÅTERANSTÄLLER

Företagen inom industrin och byggbranschen har starkt positiva förväntningar om den egna sysselsättningen, en ytterligare förstärkning sedan mätningen i december 2010. Detta ska dock ses i ljuset av den kraftiga minskningen som höll i sig till långt in i föregående år, vilket fortfarande ger en viss rekyleffekt uppåt. Särskilt positiva är också tjänstenäringarna, även om inte någon bransch tror sig minska sysselsättningen framöver. Detta stämmer relativt väl med vår bild i övrigt av den branschvisa sysselsättningsutvecklingen.

De nya jobben under 2011 kommer framförallt att växa fram inom den varuproducerande sektorn samt inom de företagsinriktade tjänstebanscher. Industrin har under det senaste kvartalet växt i sysselsättning med 2 procent i årstakt, och väntas växa med 2,6 procent i år. Ändå är det långt kvar till 2008 års nivåer, som branschen inte når upp till under prognosperioden. De flesta tjänstebanscher kommer att växa med 1,5-3 procent under året men flest jobb tillkommer inom finansiell verksamhet och företagstjänster. En ökning av den disponibla inkomsten som ger stark konsumtionstillväxt kommer också att innebära fortsatt ökad sysselsättning inom handeln och hotell och restaurangbranschen.

ANTAL ANSTÄLLDA

Nettotal

MISMATCH HINDRAR SNABBARE UPPGÅNG

Samtidigt anger sju av tio företag i vår panel att rekryteringen har varit svår och 20 procent av dessa har därför tvingats att tacka nej till order. Särskilt inom byggbranschen och juridik och ekonomi hålls produktionen tillbaka på grund av att utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden inte matchar varandra. Inom de flesta branscher låter man istället befintlig personal arbeta mer och avstår från att anställa. På så vis dämpar mismatchen både återhämtningen av produktion och av sysselsättning, och vägen tillbaka efter krisen är därmed inte helt oproblematiske. På lång sikt visar detta sig genom att vår beveridgekurva skiftar utåt – vi får allt fler arbetslösa samtidigt som vi får fler otillsatta, lediga jobb. Det är ett tydligt tecken på att matchningen på arbetsmarknaden brister.

Totalt växer ändå sysselsättningen med hela 1,9 procent under 2011 och 1,5 procent 2012, alltså en något lägre takt nästa år. Totalt innebär det 160 000 fler jobb. Ekonomin kommer fortsatt att gå bra men andra faktorer påverkar sysselsättningen. Inflationen stiger tillsammans med räntor och bopriser, vilket brukar kunna dämpa utvecklingen inom framför allt tjänstesektorn. Industrin hålls tillbaka något av en allt starkare krona, och den totala sysselsättningen påverkas av utfallet i den kommande avtalsrörelsen.

Med en sådan utvecklingstakt har vi passerat 2008 års siffror i antal sysselsatta under 2011. Däremot är andelen sysselsatta i befolkningen i slutet av prognosperioden fortfarande en procentenhet lägre än år 2008, och uppgår då till 65,8 procent. För att till år 2012 uppnå 2008 års sysselsättningsandel krävs drygt 70 000 fler arbetstillfällen. Detta innebär att vi har klarat att ta tillbaka de jobb som försvann under krisen, men i relation till befolkningssökningen så har vi tappat rejält.

ARBETSMARKNADENS UTVECKLING

Nivå, tusental och årlig procentuell förändring

	2010		Förändring		
	Antal (1000)	Andel	2010	2011	2012
Privat näringsliv	3 071	68	0,9	2,2	1,6
Privat varuproduktion	1 002	22	-0,1	2,3	1,5
Tillverkningsindustri	602	13	-1,6	2,6	2,0
Privat tjänsteproduktion	2 069	46	1,4	2,0	1,6
Tjänster till hushåll	938	21	2,1	1,8	1,6
Tjänster till näringslivet	1 131	25	0,9	2,2	1,6
Offentlig sektor	1 469	32	1,4	1,6	1,3
Stat	274	6	2,3	1,3	0,5
Kommun	1 195	26	1,1	1,7	1,5
Sysselsättning	4 545	100	1,0	1,9	1,5
Antal sysselsatta, tusental			4 545	4 633	4 702
Förändring, tusental			46	88	69
Arbetskraftens utveckling	4 963		1,2	1,3	0,8
Arbetslöshet (ILO), tusental	418		418	394	363
Arbetslöshet (ILO), nivå (1)	8,4		8,4	7,8	7,2
Konjunkturåtgärder, tusental (2)	219		219	210	195
Konjunkturåtgärder, nivå (1)	4,4		4,4	4,2	3,8

(1) Procent av arbetskraften

(2) Inklusive nystartsjobb och jobb- och utvecklingsgarantin.

Källor: SCB, Arbetsförmedlingen och Svenskt Näringsliv

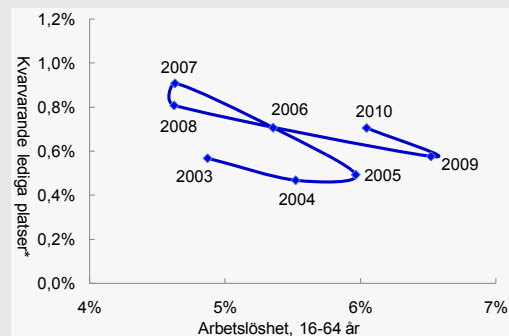
Företagandet har förstärkts något gentemot antalet anställda under 2010. Antalet företagare ökade med drygt 15 000, eller runt 3,5 procent. I andel av sysselsättningen är det en förändring med några tiondels procentenheter.

SEGDRAGEN NEDGÅNG AV ARBETSLÖSHETEN

Arbetslösheten sjunker i år måttligt till 7,8 procent och 2012 ytterligare till 7,2 procent, en ganska maklig takt. En växande befolkning parallellt med en ökad efterfrågan på arbetskraft gör att allt fler söker sig till arbetsmarknaden vilket leder till att arbetslösheten hålls uppe. Det innebär också att flödet från arbetslöshet till jobb samt flödet in på arbetsmarknaden ökar.

BEVERIDGEKURVA I SVERIGE

Kvarstående lediga platser resp arbetslösa, procent av arbetskraften 16-64 år

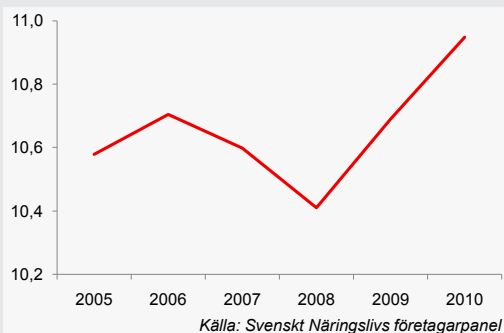
Beveridgekurvan är en illustration över matchningen mellan jobbsökande och lediga jobb. Avståndet till origo mäter matchningens effektivitet vid olika mätpunkter (här används helår) medan rörelser längs axlarna kan sägas vara ett konjunkturmått. Rör sig kurvan utåt och uppåt indikerar det alltså sämre fungerande matchning.

Antalet arbetslösa minskar med 55 000 personer till 2012

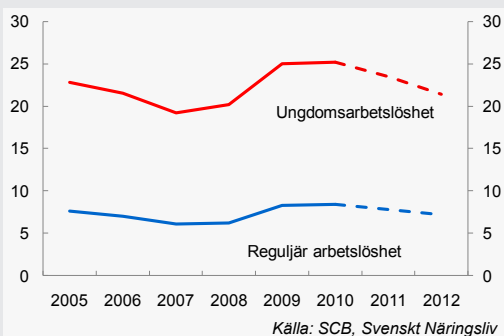
ANDEL FÖRETAGARE

Procent av befolkningen 15-74 år

ÖPPEN ARBETSLÖSHET

Procent av arbetskraften 15-74 år

Antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program var 2010 nära 220 000, och sjunker till 210 000 i år och 195 000 nästa år. I takt med förbättringen på arbetsmarknaden kommer flera av dessa att hitta arbete men på grund av vissa inlåsningseffekter, exempelvis vid arbetsmarknadsutbildningar, går den utvecklingen sannolikt långsammare än för arbetslösheten i stort.

Ungdomsarbetslösheten toppade på historiskt höga 30 procent i snitt under första halvåret 2010. I takt med att energin i ekonomin återvände så sjönk nivån sedan under hösten och ungdomsarbetslösheten för helåret 2010 blev 25,2 procent, marginellt högre än 2009. Det innebär att ungdomsarbetslösheten, precis som den reguljära arbetslösheten, har sjunkit snabbare än vi tidigare förutspådde. Däremot sjunker inte arbetslösheten bland ungdomar i snabbare takt än bland andra grupper, som man ibland kan förledas att tro. Vår prognos för 2011 säger därför att ungdomsarbetslösheten fortsätter att sjunka i takt med den generella arbetslösheten och därför stannar på 23,5 procent i år och 21,5 nästa år.

Industrilänen kommer igen

Sysselsättningen stiger med närmare 90 000 personer i Sverige i år. Snabbast stiger sysselsättningen inom industrin, som hämtar tillbaka en del av tappet under krisen. I industritunga län såsom Jönköping, Kronoberg och Halland, där företagsklimatet är gott och matchningen på arbetsmarknaden fungerar bra stiger sysselsättningen mest. Alla län får del av sysselsättningsökningen i år även om det i några län handlar om marginell ökning.

Under 2010 ökade sysselsättningen starkast i storstadslänen samt i Gävleborg, Värmland och Örebro. Jobbtillväxten skedde främst i tjänsteföretag som riktar sig till hushållen som handel och personliga tjänster. I industrilänen fortsatte däremot sysselsättningen att sjunka. Under 2011 förändras konjunkturbilden och tillverkningsindustrin kommer att agera lok för sysselsättningsstillväxten. Därmed bör bland annat smålandslänen få en betydligt bättre utveckling på arbetsmarknaden under 2011. Samtidigt är det inte säkert att den ökade efterfrågan på yrkeskunnig personal kommer att få fullt genomslag i alla län. I stora delar av landet har matchningen på arbetsmarknaden försämrats under senare år.

Strukturen på arbetsmarknaden varierar kraftigt i Sverige. I smålandslänen arbetar mer än 30 procent av de sysselsatta inom privat varuproduktion. Motsvarande andel i Stockholms län ligger bara på drygt 11 procent. Istället arbetar en stor del av befolkningen i Stockholm inom hushålls- och företagstjänster. I norrlandslänen arbetar en relativt sett större andel av de sysselsatta inom den offentliga sektorn.

Den varierande arbetsmarknadsstrukturen medför att den regionala sysselsättningsstillväxten påverkas av vilka sektorer som agerar motor på arbetsmarknaden. Under 2010 ökade sysselsättningen i Sverige med 1,1 procent. Den svenska tillväxten drevs av den inhemska efterfrågan och jobben ökade mest inom tjänster till hushållen och i den offentliga sektorn. Det är därför inte förvånande att de län där varuproduktionen är mest dominerande hade en svag arbetsmarknadsutveckling under 2010. Starkast var ändå utvecklingen i Gävleborgs län där sysselsättningen ökade med hela 4,6 procent, vilket kan tyckas vara förvånande eftersom den tillverkande sektorn är relativt stor i länet. Men uppgången var en nödvändig rekyl efter flera års minskande sysselsättning och drevs främst av ett ökat heltidsföretagande. Svårigheterna att få en anställning gjorde att många antingen startade nya företag eller började arbeta heltid i familjeföretaget. Även i storstadslänen var jobbtillväxten starkare än riksgenomsnittet. I dessa län utgör också hushållstjänsterna en relativt sett hög andel av arbetsmarknaden.

I KORTHET

- ✓ Sysselsättningsökningen fördelas över samtliga län men utvecklingstakten varierar kraftigt. Industrilän växer mest.
- ✓ Arbetsmarknaden präglas av ett omfattande mismatchproblem som också påverkar den regionala utvecklingen.
- ✓ Ett sätt att lokalt stimulera jobbtillväxten och matchningen är att förbättra företagsklimatet.

NÄRINGSLIVSSTRUKTUR I LÄNEN OCH RIKET

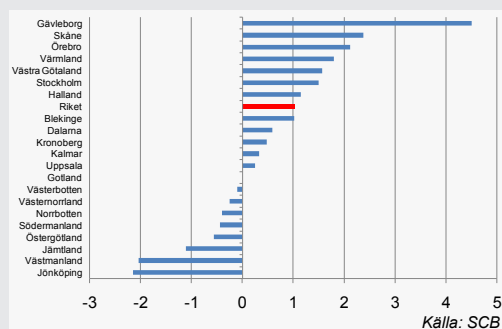
Procent av total sysselsättning

	Privat	Hushåll	Företag	Off.sektor
Stockholms	11,4	22,5	36,8	29,2
Uppsala	19,9	19,3	28,0	32,8
Södermanlands	28,2	19,4	18,6	33,6
Östergötlands	24,9	19,1	23,0	32,9
Jönköpings	32,5	19,7	16,0	31,7
Kronobergs	30,7	17,8	19,3	32,1
Kalmar	32,7	17,7	15,7	33,8
Gotlands	23,7	18,8	18,1	39,4
Blekinge	29,4	16,3	17,6	36,4
Skåne	20,9	21,6	25,0	32,2
Hallands	27,2	21,2	21,1	30,3
Västra Götalands	24,3	21,4	22,0	32,2
Värmlands	27,4	20,2	18,9	33,2
Örebro	25,5	19,7	19,6	35,1
Västmanlands	29,0	21,0	20,4	29,5
Dalarnas	29,8	18,5	15,9	35,8
Gävleborgs	27,9	19,9	19,9	32,1
Västernorrlands	25,1	17,9	20,7	36,4
Jämtlands	22,2	20,8	18,3	38,5
Västerbottens	22,3	16,9	19,3	41,4
Norrbottnens	25,8	17,7	21,2	35,4
Hela riket	22,1	20,6	24,9	32,3

Källa: SCB, AKU ■ = högst andel ■ = lägst andel

SYSSELSÄTTNINGSFÖRÄNDRING 2010

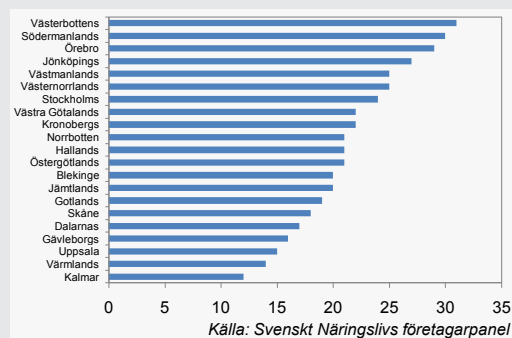
Procentuell förändring jämfört med 2009

Källa: SCB

FÖRETAGENS ANSTÄLLNINGSPLANER DET KOMMANDE HALVÅRET

Nettotal

Källa: Svenskt Näringslivs företagarpanel

Under 2011 förväntar vi oss en annan utveckling i den svenska ekonomin. Dels blir den totala sysselsättningstillväxten starkare, dels förändras styrkeförhållande mellan de olika sektorerna. Jobbökningen förväntas bli snabbast i den varuproducerande sektorn och i företag som säljer tjänster till andra företag. Däremot kommer den offentliga sektorn endast öka i måttlig takt.

Detta innebär att sysselsättningstillväxten borde bli starkast i smålandslänen och i Västmanland, eftersom dessa län är inriktade mot varuproduktion samtidigt som den offentliga sysselsättningen inte är särskilt dominerande.

Det är heller inte troligt att de olika sektorerna kommer att växa lika snabbt i hela Sverige. I Svenskt Näringslivs företagarpanel tillfrågas företagen om de tror att de kommer att öka eller minska antalet anställda under de kommande sex månaderna. Genom att dra ifrån andelen företag som tror att sysselsättningen kommer minska från andelen som tror på en ökning får vi fram netttotal för de förväntade sysselsättningsökningarna i länen. Ju mer positiva företagen är om jobbskapandet, desto högre blir netttotalen.

Mest positiva är företagen i Västerbotten och Södermanland. Betydligt färre företag i Värmland och Kalmar räknar med nyanställningar. Samtidigt är det svårt att veta om företagen tagit hänsyn till att det kan vara svårt att hitta den kompetens de behöver på arbetsmarknaden. Det finns en risk att den ökade efterfrågan inte får fullt genomslag på arbetsmarknaden över hela Sverige. Många företag kommer att ha svårt att fylla sina lediga platser eftersom det saknas sökande med rätt kompetens. Dessa rekryteringsproblem finns alltså samtidigt som arbetslösheten är fortsatt hög.

MATCHNINGEN PÅ ARBETSMARKNADEN FÖRSÄMRAS

Trenden går mot att matchningen på den svenska arbetsmarknaden försämras. I diagrammet på sidan 14 visas Beveridgekurvan för Sverige. Den visar antalet kvarstående lediga platser och antalet arbetslösa i relation till arbetskraften. När arbetslösheten är hög finns det relativt få kvarstående lediga platser och vice versa. Ett tecken på att matchningen försämras flyttas kurvorna utåt. Det vill säga det finns fler kvarstående lediga platser vid en given arbetslöshet. Denna trend är tydlig i Sverige under de senaste åren.

Arbetslösheten låg exempelvis på ungefär samma nivå 2005 och 2010. Ändå fanns det omkring 40 procent fler kvarstående lediga platser 2010.

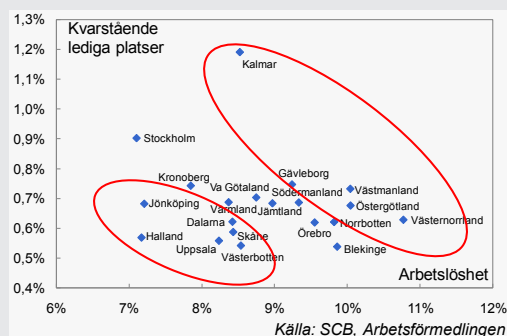
Rekryteringsproblemen var alltså påtagliga redan under 2010. Mycket talar för att situationen förvärras under 2011. Det gäller särskilt som den största efterfrågan på arbetskraft kommer att ske inom den varuproducerande sektorn. Både bygg- och industriföretag har ofta svårare än andra företag att hitta medarbetare med rätt kompetens.

Problemen kommer inte att vara lika omfattande i alla delar av landet. I diagrammet ser vi antalet kvarstående lediga platser och arbetslöshet i Sveriges län under 2011.

Som framgår av diagrammet har flera av de län där vi förväntar oss sysselsättningsuppgångar idag relativt stora matchningsproblem. Kalmar och Västmanland är två län där efterfrågan på arbetskraft bör öka mer än genomsnittet nästa år eftersom näringslivet är inriktat mot varuproduktion. Men Kalmar har redan idag flest kvarstående lediga platser. Ändå har många län lägre arbetslöshet vilket tyder på att de arbetslösa i Kalmar ofta inte har den kompetens som efterfrågas på den regionala arbetsmarknaden. Detta kan vara en av orsakerna till den att så företag i Kalmar räknar med att nyanställa. Västmanland har också fler kvarstående lediga platser än de flesta län men arbetslösheten tillhör ändå de högsta i landet.

BEVERIDGEKURVA FÖR ALLA LÄN I RIKET

Kvarstående lediga platser och arbetslösa, andel av arbetskraften 2010

Källa: SCB, Arbetsförmedlingen

FÖRETAGSKLIMATET PÅVERKAR MATCHNINGEN

Regionala skillnader i sysselsättningsstillväxt och förmåga att matcha rätt kompetens till de lediga jobben beror inte bara på konjunkturen. Mer strukturella skäl går att hitta i utformningen av det lokala företagsklimatet.

Till exempel är matchningen i Västmanland betydligt sämre än Jönköpings län, som har en bättre placering på Beveridgekurvan. Orsaken kan vara skillnader i företagsklimat. Jönköpings läns kommuner, som Gnosjö och Värnamo, har landets bästa företagsklimat. I Västmanlands län återfinns kommuner med betydligt sämre företagsklimat, som Surahammar, Norberg och Sala.

Företagsklimatet mäts årligen av Svenskt Näringsliv i ett index som sammanfattar företagets eget omdöme om företagsklimatet i kommunen samt en rad statistiska variabler. Med ett bra företagsklimat menas till exempel goda attityder till företagande hos kommunen och skola, korta handläggningstider för bygglov och miljöärenden samt att kommunen inte bedriver osund konkurrens gentemot privata företag.

Bra lokalt företagsklimat ökar jobbskapande genom fler nystartade företag och att befintliga företag investerar mer i sina verksamheter. Då skapas ett större spektrum av lediga jobb som också förbättrar matchningen på arbetsmarknaden. Arbetssökande hitta lättare ett jobb som matchar deras kompetens och fler i befolkningen kommer ha arbetslivserfarenhet och därmed vara anställningsbara. Kommuner med bra företagsklimat är attraktiva och har därför lättare att locka till sig rätt arbetskraft. Goda attityder till företagande i skolan bidrar samtidigt till att utbildningssystemet anpassas till arbetsmarknadens behov.

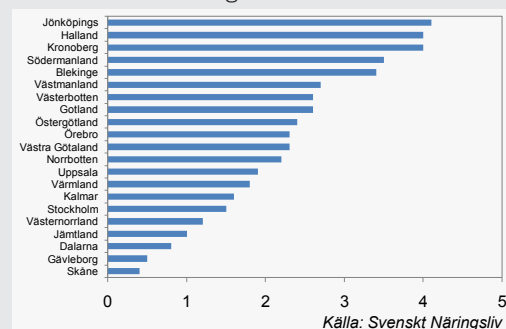
Att företagsklimatet ökar antalet arbetstillfällen innebär att konkurrensen om de lediga jobben minskar. Då får svaga grupper på arbetsmarknaden – som unga och utomeuropeiskt födda – lättare arbete. Effekten av att förbättra företagsklimatet i landets kommuner i nivå med de bästa kan höja sysselsättningen med upp till 275 000 i hela befolkningen.⁹

SYSSELSÄTTNINGEN STIGER MEST I JÖNKÖPING, KRONOBERG OCH HALLAND

När vi gjort sysselsättningsprognosen för länen har hänsyn tagits till vilka sektorer som är störst i respektive län, företagens planer på nyanställningar och hur varsel och arbetssökande utvecklats under årets första månader.

Vi tror att jobbtillväxten kommer att vara snabbast i Kronoberg och Jönköping. Båda länen har en stark varuproducerande sektor och hittills under året har arbetsmarknaden utvecklats väl. Även det tredje smålandslänet Kalmar ser ut att utvecklas relativt väl. Men vi bedömer att det finns en risk att brist på arbetskraft med rätt kompetens kommer att hämma utvecklingen i detta län. I företagarpanelen framkommer också att företagen i Kalmar inte räknar med någon stark sysselsättningsstillväxt. Den svagaste jobbutveckling ser ut att komma i Dalarna, Skåne och Gävleborg. Dalarna och Gävleborg har visserligen en relativt stor industrisektor vilket borde vara gynnsamt i dagens konjunkturläge. Men det finns andra tecken som tyder på att sysselsättningsuppgången blir måttlig i dessa län. I Dalarna har varslen under de senaste månaderna varit relativt höga och turismen gynnas inte av den starka kronan. I Gävleborg planerar företagen inte för nyanställningar i någon högre utsträckning och Stora Ensos besked om att lägga ned sågverket i Norrsundet kommer att påverka många företag i området. I Skåne påverkas prognosen av att den tillverkande sektorn är relativt svag i länet och att närheten till Danmark gör att många företag får svårare att konkurrera när kronan stärkts mot euron.

SYSSELSÄTTNINGSPROGNOS 2011 Procentuell förändring

SYSSELSÄTTNINGSPROGNOS PER LÄN 2011 Tusental och procent

	Sysselsatta	Förändring		Sysselsatta
	2010 (tusental)	2011 (tusental)	(procent)	2011 (tusental)
Stockholms	1068	16,0	1,5	1084
Uppsala	164	3,1	1,9	167
Södermanlands	124	4,4	3,5	129
Östergötlands	197	4,7	2,4	202
Jönköpings	164	6,7	4,1	170
Kronobergs	89	3,6	4,0	93
Kalmar	107	1,7	1,6	109
Gotlands	29	0,7	2,6	29
Blekinge	69	2,4	3,4	72
Skåne	594	2,4	0,4	597
Hallands	146	5,8	4,0	152
Västra Götalands	763	17,6	2,3	781
Värmlands	125	2,3	1,8	127
Örebro	128	2,9	2,3	131
Västmanlands	117	3,2	2,7	121
Dalarnas	128	1,0	0,8	129
Gävleborgs	131	0,7	0,5	131
Västernorrlands	107	1,3	1,2	108
Jämtlands	60	0,6	1,0	61
Västerbottens	122	3,2	2,6	125
Norrbottens	112	2,5	2,2	115
Hela riket	4545	88	1,9	4633

Källa: SCB, Svenskt Näringsliv

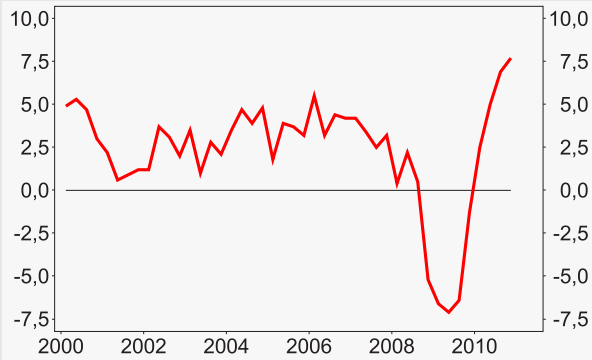
⁹ Fölster, Stefan och Jansson, Li, "Hur påverkar företagsklimatet integration och förvärvsarbete?", kommande publicering i andra numret av Ekonomisk Debatt 2011.

DIAGRAMBILAGA

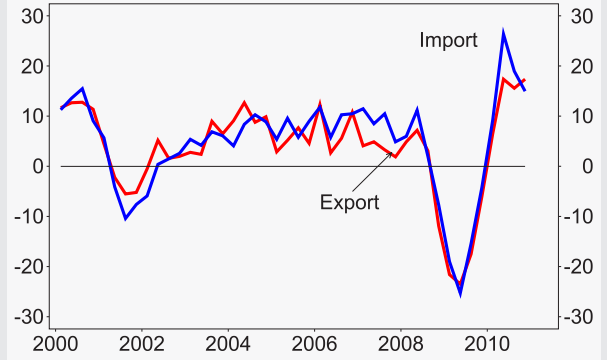
SVERIGES BNP-UTVECKLING

Årlig procentuell förändring

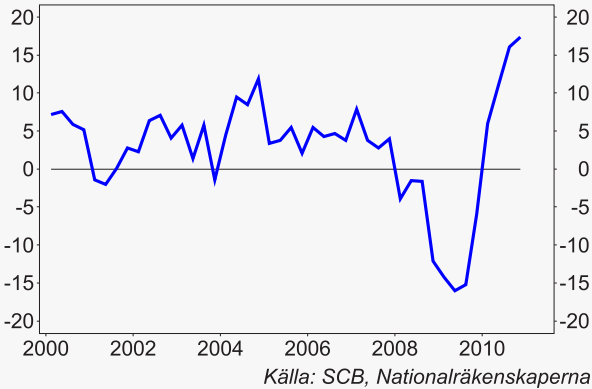
EXPORT OCH IMPORT AV VAROR, VOLYM

Årlig procentuell förändring

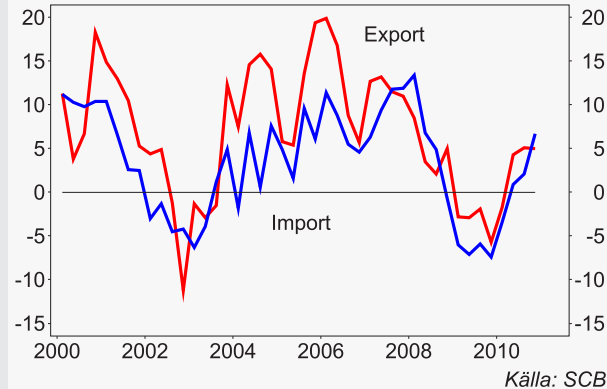
VARUPRODUKTION, VOLYM

Årlig procentuell förändring

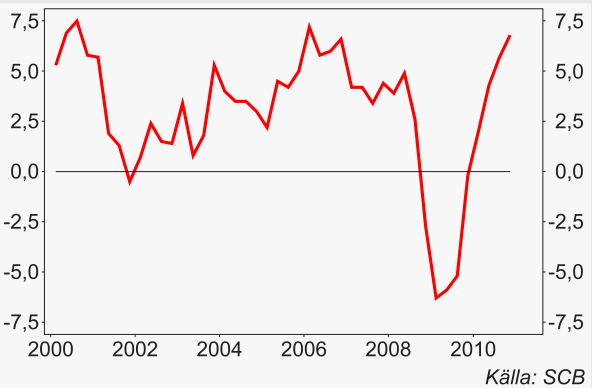
EXPORT OCH IMPORT AV TJÄNSTER, VOLYM

Årlig procentuell förändring

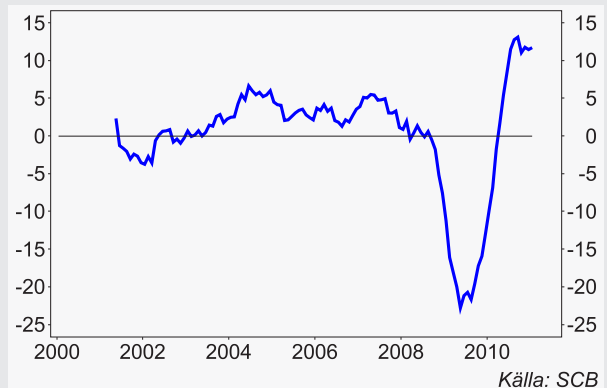
PRIVAT TJÄNSTPRODUKTION, VOLYM

Årlig procentuell förändring

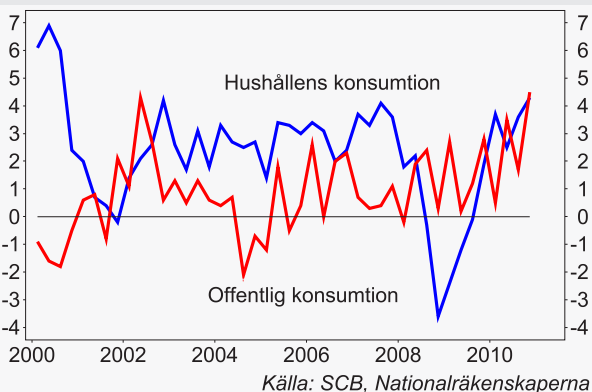
INDUSTRIPRODUKTIONSINDEX, VOLYM

Årlig procentuell förändring, utjämnad serie

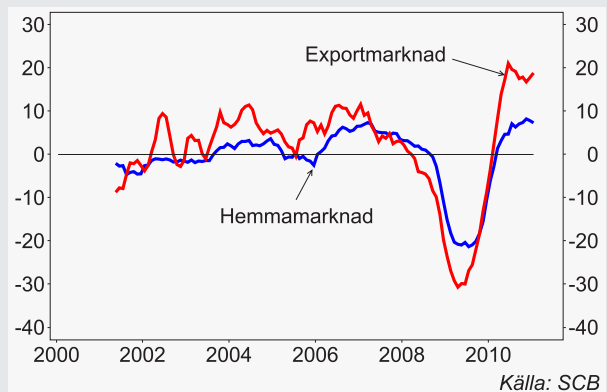
KONSUMTION, HUSHÅLL OCH OFFENTLIGA MYNDIGHETER

Årlig procentuell förändring

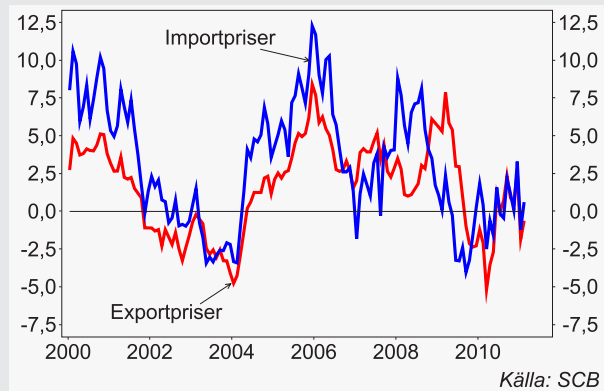

INDUSTRINS ORDERINGÅNG, VOLYM

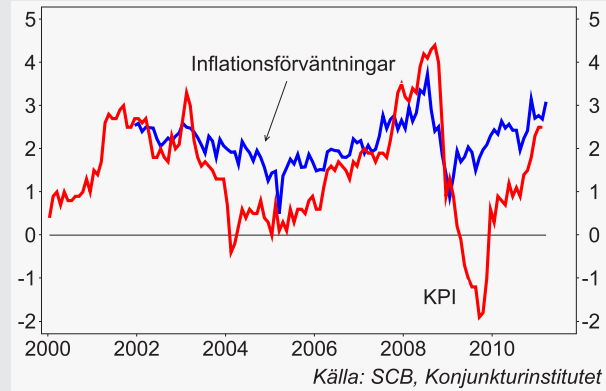
Årlig procentuell förändring, utjämnad serie

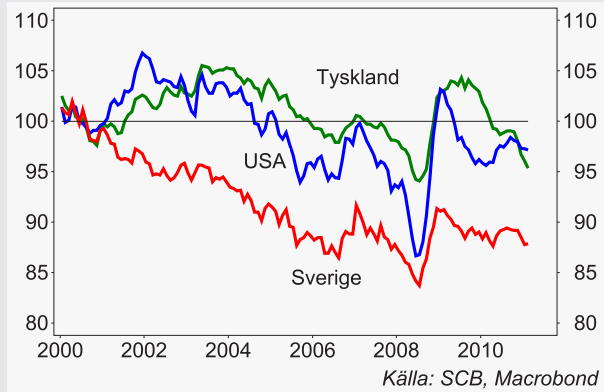
EXPORT- OCH IMPORTPRISER
Årlig procentuell förändring

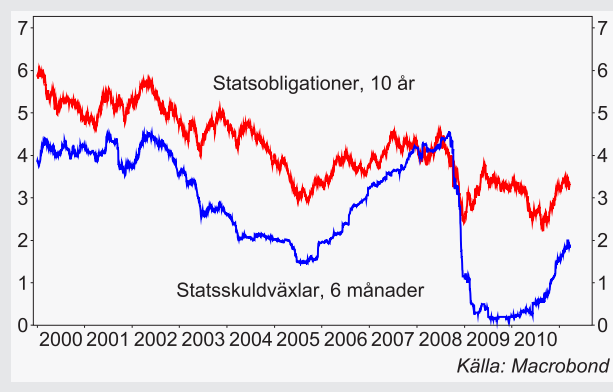
INFLATION OCH INFLATIONSFÖRVÄNTNINGAR
Årlig procentuell förändring

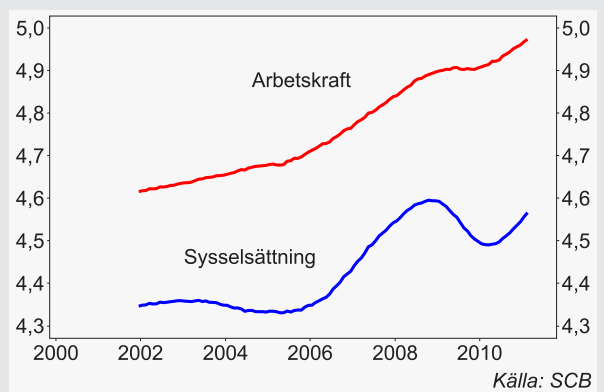
TERMS OF TRADE
Index 2000=100

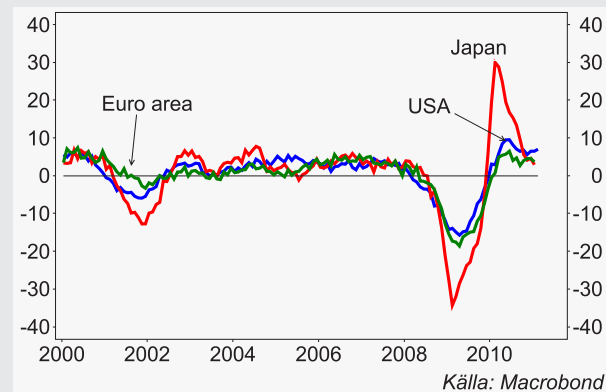
KORT OCH LÅNG RÄNTA I SVERIGE
Dagsnoteringar

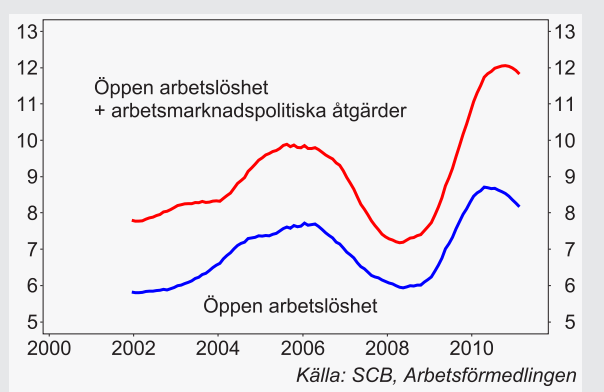
ARBETSKRAFT OCH SYSSELSÄTTNING
Miljoner

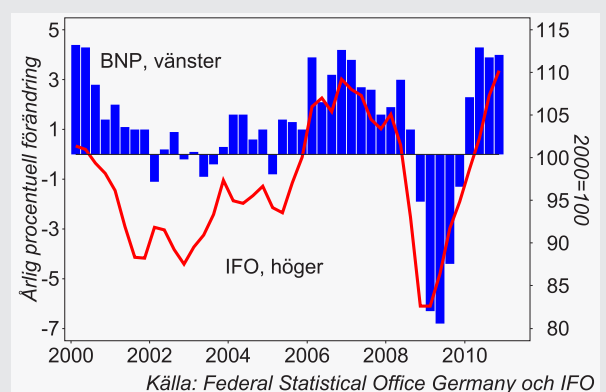
INDUSTRIPRODUKTION I USA, EUROOMRÅDET OCH JAPAN
Årlig procentuell förändring

ARBETSLÖSHET
Procent av arbetskraften

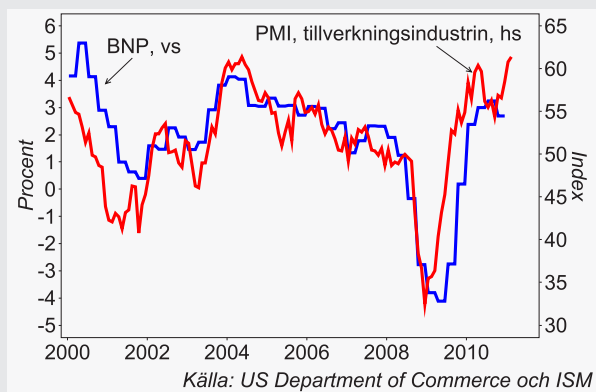

TYSKLAND: BNP OCH IFO
Årlig procentuell förändring och index 2000=100

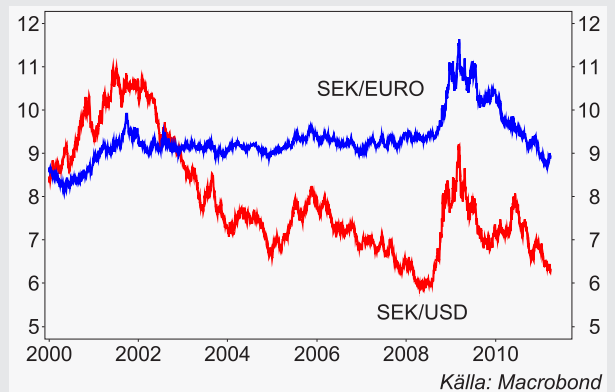
USA: BNP OCH PMI

Årlig procentuell förändring och index 1991=100

DEN SVENSKA KRONANS VÄXELKURS

Dagsnoteringar

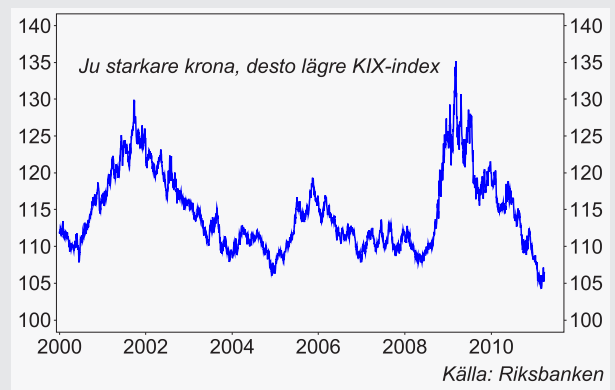
RÅVARUPRISER

The Economist Commodity Price index 2000 = 100

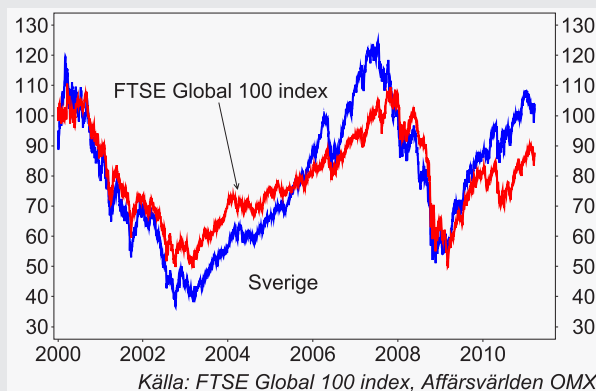
KONKURRENTVÄGT VÄXELKURSINDEX

KIX-index (1992-11-18 = 100)

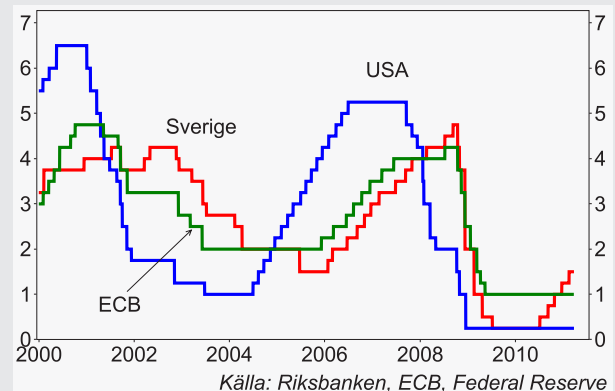
AKTIEINDEX

Världen och Sverige, index 2000 = 100

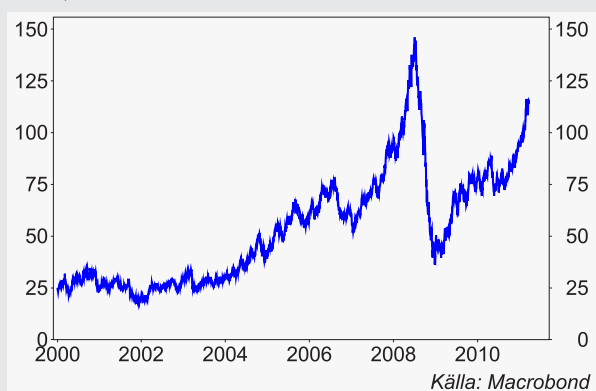
CENTRALBANKERNAS STYRRÄNTOR

Procent

OLJEPRIS

Brent, USD/fat

VÄXELKURS USD/EURO

Dagsnoteringar

KONTAKTA OSS GÄRNA!

Stefan Fölster
Telefon: 08-553 431 60
Epost: stefan.folster@svensktnaringsliv.se

Göran Grahn
Telefon: 08-553 431 03
Epost: goran.grahn@svensktnaringsliv.se

Jonas Frycklund
Telefon: 08-553 431 62
Epost: jonas.frycklund@svensktnaringsliv.se

Björn Lindgren
Telefon: 08-553 431 23
Epost: bjorn.lindgren@svensktnaringsliv.se

Carl Oreland
Telefon: 08-553 431 06
Epost: carl.oreland@svensktnaringsliv.se

Malin Sahlén
Telefon: 08-553 430 34
Epost: malin.sahlen@svensktnaringsliv.se

Victor Snellman
Telefon: 08-553 431 26
Epost: Victor.snellman@svensktnaringsliv.se

Det ekonomiska läget är Svenskt Näringslivs konjunkturrapport. Rapporten utkommer fyra gånger om året och innehåller en prognos för de närmaste två åren på svensk och internationell ekonomi. Visst material till tabeller och diagram är hämtade via MacroBond.

I RAPPORTSERIEN DET EKONOMISKA LÄGET HAR FÖLJANDE PUBLIKATIONER TIDIGARE UTGIVITS:

Nödlandningen, aug 2001.
Adrenalinkicken, dec 2001.
Full gas på hal is, mars 2002.
Mjölksyra, juni 2002.
Grusväg till framtiden, aug 2002.
Baksmällan, dec 2002.
Ökenvandringen, mars 2003.
Bantningskuren, juni 2003.
Ljusstrimman, aug 2003.
Färre gör mer, dec 2003.
Sol i Öst, mars 2004.
Nya guldgrävare, juni 2004.
Jobb-var god dröj, aug 2004.
Lokomotivet läcker, dec 2004.
Fler i och utan arbete, mars 2005.
Mindre muskler - mera fläsk, juni 2005.
Pengar söker affärsidéer, aug 2005.
Kompetensgap bromsar köpfesten, dec 2005.
Mera SLÖSA mindre SPARA, mars 2006.
Fler lösa förbindelser, juni 2006.
Broms- och gaspedalerna släpps, sep 2006.
Växthuseffekten, dec 2006.
Nu byggs landet, mars 2007.
Flaskhalsar, juni 2007.
Produktivitetsfall – ja tack, sep 2007.
Andhämtningspausen, dec 2007.
Räddningsplankan, mars 2008.
Åderlåtningen, juni 2008.
Vägen tillbaka, sep 2008.
Hissa stormsegel, dec 2008.
Kreativ förstörelse, mars 2009.
Slakmota, juni 2009.
Hägringar, aug 2009.
Efter intensiven, dec 2009.
Jobbskaparna & jobbkaparna, mars 2010.
Chockterapi, juni 2010
Efterskalv, augusti 2010
På slak lina, december 2010

SVENSKT NÄRINGSLIV
CONFEDERATION OF SWEDISH ENTERPRISE

Svenskt Näringsliv, telefon 08-553 430 00, Storgatan 19, 114 82 Stockholm
www.svensktnaringsliv.se